UDK 811.163.42'01

JOŠ JEDAN DIO HRVATSKOGLAGOLJSKOGA RUKOPISNOGA BREVIJARA

PETAR BAŠIĆ

/Sažetak/ Autor u ovom radu objavljuje i obrađuje fragment hrvatskogalgoljskog rukopisa, koji je sam i pronašao. Riječ je o listu hrvatskoglagoljskog rukopisnog brevijara iz 14./15. stoljeća, zalijepljenom na početku primjerka "b" Misala prvotiska u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu (R I-4°-62b). Utvrdio je da fragment ne pripada nijednoj danas poznatoj hrvatskoglagoljskoj liturgijskoj knjizi, niti se može pridružiti kojem danas poznatom fragmentu. Fragment se odlikuje mnogim specifičnostima pa je i sadržajem vrlo zanimljiv.

Fragment koji se ovdje prvi put objavljuje bio je donedavno začudo nepoznat. Riječ je o listu zalijepljenom u primjerku misala prvotiska u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Da je bio nepoznat, pokazuje i to što ga ne spominje nitko od onih koji opisuju hrvatskoglagoljske rukopise i fragmente, a nisam pronašao ni da ga spominje tko od onih koji obrađuju hrvatskoglagoljske inkunabule. Spomenut je jedino na bibliotečnoj kartici kartoteke u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu. Na kartici koja se odnosi na primjerak "b" u koji je taj rukopisni list zalijepljen ovako je zapisano: "Knjižnom bloku dodana dva pergamenska lista ispisana glagoljskim ustavom: fragment kalendara, IX-XII mjesec, fragment brevijara."

Riječ je dakle o dva fragmenta, dva lista koji su pripadali dvjema različitim liturgijskim knjigama. Jedan je zalijepljen na početku, a drugi na kraju tog primjerka misala prvotiska iz 1483. Spomenuti zapis na bibliotečnoj kartici nije točan, barem što se tiče kalendara, jer kalendar je za mjesece VII.-XII, a ne za IX.-XII. A kojoj su liturgijskoj knjizi ti listovi pripadali, to treba tek istražiti.

Nakon što je prvotisak ponovno objavljen u faksimilnom izdanju još se manje moglo očekivati da će ti fragmenti biti zapaženi. Arhivski primjerak prvotiska sve manje se uzima u ruke, a oni koji ga i uzmu lako mogu ne zamijetiti te u njemu zalijepljene listove.

Listove sam otkrio slučajno, ili možda ipak ne sasvim slučajno. Kad mi je naime došao u ruke spomenuti primjerak misala prvotiska u kojem se nalaze ti listovi, tražio sam građu o hrvatskoglagoljskom kalendaru pa je vjerojatno i to pomoglo da mi zapne za oko upravo taj list s kalendarom.[1]

Za ovu zgodu objavljujem samo taj prvi list, na kojem je dio kalendara (srpanj-prosinac). Za sada se sa sigurnošću može reći da list nije pripadao nijednoj danas poznatoj hrvatskoglagoljskoj liturgijskoj knjizi,[2] a po mojoj procjeni ne može se pridružiti nijednom od dosad poznatih fragmenata.[3] Zato ovaj list i njegovo objavljivanje dobivaju na važnosti.

1. Opis rukopisa

List je od pergamene, u današnjem obliku veličine 25.5 x 21 cm, a svojim lijevim rubom zalijepljen je za nutarnju stranu prednje korice te je tako prvi ispisani i uopće prvi list primjerka B misala prvotiska Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (R I-4°-62b). List je na mjestu lijepljenja najviše oštećen (lijevi rub *recto* i desni rub *verso*). Na faksimilima se može lako vidjeti gdje su veća oštećenja, no potrebno je napomenuti da je na originalu moguće nešto više pročitati nego na fotografijama.

List je na donjem dijelu rezan pa je odrezano i nešto teksta: jedan red u lijevome stupcu stranice *recto*, a tri reda na lijevom stupcu stranice *verso*, ili oko 1.5 cm. Tekst je pisan po širini od 18.5 cm, a visina je 24.5 cm, a kad se doda 1,5 cm odrezanog teksta, zaključujemo da je tekst pisan na formatu 18.5 x 26. Iz toga se, ma kolike bile margine, može zaključiti da je format bio neuobičajeno velik (format podosta veći od misala prvotiska, s slova dosta sitnija, barem u kalendaru).

List sadrži kalendar za drugu polovicu godine, za mjesece srpanj-prosinac. Tekst je pisan u dva stupca i ide kontinuirano, po tri mjeseca na svakoj stranici. Za početak svakog mjeseca stavljen je ukrasni znak. Pomislilo bi se da je to inicijal, ali ipak nije jer je znak uvijek jednak i prilično ujednačeno nacrtan.

Tekst je pisan crnom i crvenom bojom. Pismo je vrlo uredno i pravilno, slova veoma ujednačena. U odnosu prema formatu slova su nešto sitnija nego bi se očekivalo.

Budući da je teksta relativno malo, a redci su najčešće vrlo kratki, sve je to moglo utjecati na paleografske vlastitosti ovog dijela rukopisa. Zato je na temelju paleografskih elemenata teško govoriti o mjestu i vremenu njegova nastanka. O vremenu ipak nešto govore ligature. Njih je relativno mnogo, a uz dvočlane i tročlane dolaze i četveročlane. Ako bi se prosuđivalo samo po tome, tekst bi se mogao staviti na prijelaz iz 14. u 15. stoljeće. No možda će se na temelju liturgijske analize moći reći nešto više i o toj temi.

Od grafijskih elemenata valja spomenuti i titule koje su vrlo specifična oblika (v. faksimile).

1) Vijest o neočekivanom otkriću tih dvaju fragmenata objavio sam u Hrvatskome slovu od 11. travnja 2003, str. 25, i od 9. svibnja 2003, str. 25.

2) Zahvaljujući građi prikupljenoj u Staroslavenskom institutu u Zagrebu to nije bilo teško utvrditi.

3) Usporedio sam ovaj list sa svim objavljenim fragmentima i nisam vidio da je i s jednim pripadao istom rukopisu.

2. Tekst

Transliteracija je provedena na uobičajen način. Što je u rukopisu pisano crvenim slovima donosim **podebljano**. Rekonstruirani dio teksta (gdje ništa nije prepoznatljivo) donosim u šiljatim zagradama <...>, a gdje se slova samo naziru, a čitanje je nesigurno, to donosim među znakovima +...+. "Jat" prenosim znakom #, "šta" znakom %, "đerv" znakom & te poluglas znakom "6". Gdje je pak za poluglas apostrof u rukopisu, zadržava se i u transliteraciji. Gdje rekonstrukcija nije moguća, stavljen je određeni broj zvjezdica (***), već prema broju pretpostavljenih slova.

Budući da su kratice brojne, a ponavlja ih se manji broj, njih ne razrješujem jer bi to više odnemoglo negoli pomoglo. Umjesto toga donosim popis kratica s njihovim razrješenjem, a i neke druge znakove trebat će protumačiti. U brojkama zadržavam slova, tj. samo glagoljska transliteriram latiničkima.

Na početku mjeseca nalaze podaci o mjesecu, pisani crvenim slovima.

Slijede najprije u tri stupca podaci za pojedini dan: u prvom je stupcu *zlatni broj* pisan crvenim slovima (tu u glagoljski slovima ispisane brojke od 1 do 19, a gdje bi bila brojka nula, nema nikakva znaka);[4] u drugom je stupcu *dnevno slovo* (a b v g d e ž): "a" je za nedjelju i zove se *nedjeljno slovo* - pisano crvenom bojom, a ostala crnom; u trećem stupcu naznačeni su *datumi* glagoljskim slovima, malo podebljanim (to se u transliteraciji donosi podcrtano); nakon ta tri stupca donosi se sadržaj sanktorema. Tu dolazi jedna kratica koje nema drugdje: najprije brojka tri ili devet (glagoljskim slovom "v" i "z") pa kratica lk. Budući da te kratice nema drugdje, osim možda nešto slično u Misalu illir. 4, teško je sa sigurnošću odrediti o čemu je riječ. Vrlo je vjerojatno da je to oznaka za broj lekcija u brevijaru. U prilog tomu je i činjenica da za sanktoreme označene crvenom bojom (viši stupanj svečanosti) nikad ne dolazi broj 3, nego samo 9. To bi bio ujedno **jedini** element koji bi upućivao na to da je ovo **list brevijara**, a ne misala.

Kratice izvora

PsPar = Pariški kodeks (zbornik), Cod. Slav. 11, 14. st.; Kal. 2v-8r *F 1*[5]
CPar = Pariški zbornik, Cod. Slave 73, 1375; *F 68*
BrVat$_5$= Vatikanski brevijar, Cod. Illirico 5, 1379.; Kal. 241ab-247ab *F 30*
MBerl = Berlinski misal Bartola Krbavca, 1402.; Kal. 152ab-155ab *F 12*
MHrv = Hrvojev misal, 1404.; Kal. 144ab-149cd *F 35 47 78*
BrDrag = Dragućki brevijar, HAZU IIIb 25 (Kuk. 183), 1407.; Kal. 189c-195d *F 156*
MOxf 349 = Oxfordski misal, MS Canon Lit. 349, 15. st.; Kal. 151ab-153cd *F 91*
MNovlj = Misal novljanski, prva pol. 15. st., Kal. 114ab-117ab *F 204*
BrD 215 = Brevijar Cap. S. Pietro D 215, 15. st.; Kal. 216b-225 *F 195*
BrLab = Ljubljanski brevijar, 161 a/2, 15. st.; Kal. 169cd-175ab *F 46*
BrMos = Moskovski brevijar, oko 1442.43.; 1ab-5cd *F 34*

4) U ovom je stupcu najviše oštećenja jer je na tome mjestu list zalijepljen za koricu, no rekonstrukcija je bila laka, barem za mjesece srpanj-prosinac, jer su brojke pravilno raspoređene: 16 5 13 2 - 10 - 18 7 - 15 4 - 12 1 - 9 - 17 6 - 14 3 - 11 19 - 8 - 16 5 (mjesec listopad). Za više se mjesece ovaj niz pomiče za jedno mjesto naviše, a za niže za jedno mjesto naniže.

5) Oznakom F + brojka označene su fotografije izvora u Staroslavenskom institutu u Zagrebu.

Kratice u tekstu kalendara[6]
ap/apl = apostol,6
bs = biskup,6
dv = dêva
is = ispovêdnik6
mč/mčk,6 = mučenik,6
pp = papa

<Ijul#i> ima dni .&a. dn? godin6 .dz. no%6 .eï. luna .iz.> rodi se <.ž. čas6 no%i>[7]
<ž> a okta<ba ivana kr6stitela> lk
<dz a> b pročesa i +ma+rtiniêna mč lk
<b> v tomi ap+l+ [8]
<eï v> g <pren>esenie mar+tina+ ****
<d g> d +prok+opie is
<vï> d <e> <o>ktaba petra i pavla **
<b> e ž an'drêê mč
ž dz kirina +i+s
<ï> **+a+** z lovren6c<a> <mč>
+b+ ï +.ž.+ <b>rat6 <mučenik6>
<dzï> v aï benedik't+a+
<z g> bï nabora i feleciê <m>č
d vï margariti +dv+
<dï> e gï .h. mčk6 ocem6 sana<m6>
<g> ž dï razš'stie apl6 z
<a> eï inocen'ci pp z
<bï> b žï **marinê dvêz l+k+**
<a> v dzï sim'prose i .ž. sin+o+v6 ee mč
<g> zï ašena is *******
<z> d i **ilie pr+ka+**
<e> ia pra+k6+sie dv z +lk+
<žï> **<ž>** ib **marie ma+gdalêni+ z lk**
<e a> iv apolinara +bs+ z lk
b ig krstini dv v +lk+ <p>ost6
<gï> v id **êakova +apl** i+ kr'stopora mč z
<v g> ie +pastoriê+ is i an'ne ste mrie mtre
<d> <iž> pa+ntelêo+na mč
<aï e> g idz +davi+<da>[9]+i dr+užini ego v lk
<zï> ž iz *******[10] i sim'pliciê

---

6) U tim i drugim skraćivanjima u originalu dolazi titla, ali se ona zbog tehničkih teškoća ne prenosi, no kako se skraćivanja ponavljaju, to neće otežati razumljivost. Taj mali nedostatak nadomješten je faksimilnim izdanjem cijeloga lista.

7) Rekonstrukcija prema mjesecima "oktembr6 i noebr6".

8) Između te dvije riječi razmak za 2-3 slova, ali se ne stječe dojam da je što bilo napisano.

9) Čitanje je dosta nesigurno, posebice početno slovo, ali ono "i družini ego" upućuje na Davida, druge mogućnosti nema. Riječ je o mučenicima u Egiptu. Taj sanktorem ne dolazi ni u jednome hrvatskoglagoljskom kalendaru, a čini se da je i inače vrlo rijedak.

10) Kao bilješka 8.

<a> & ab<dona> i družini ego v lk
<dz b> &a <er>+mana+ <b>s i mč v lk

<Avgust6 ima d>ni .&a. dn6 godin6 .zi. <no%6 .gi. luna .iz.> rodi se .ï. čas6 no%i
<dz v a> ********[11] **i uže petra z lk**
<g b> <stêpana pp i mč> z lk
<eï d v> <našastie mo%i s>têpana .a. mč
<d e g> *****[12]
<vï ž d> ********** marie ot6 sniga
<b a e> ****
<b ž> ****
<ï v dz> ****
<g z> ***
<dzï d ï> *** **lk**
<z e aï> ***
<ž bï> ****
<dï a vï> ***/
<g> b gï post6. i evsebêê **
v dï **prêstavlenie <bogorodice> ** z lk**
<bï g eï> or+cita+ i+s+
<a d žï> okta+ba lovrin'ca mč+ z lk
<e dzï> ag+i+pita mč v lk
<z ž zï> magna mč v lk
<a ï> ber'nar'da opt6 i st+ê+pana +krala+
<žï> b ia prêstrata *******
<e v> ib +oktaba+ <brce> ***** z
<g iv> **********
<gï d ig> **********
<v e id> **********
<ž ie> +asela+ is z +lk+
<aï a iž> +eremit+a bs v lk
<z,i> b idz daniela prka avgustina +bs is+
<v> iz **+usičenie glave ivana hrstitela+**
dz g & veliciê av+datiê+ <mč> lk
d &a

Sektebr6 ima dni .&. dn6 godin6 .bï. no%6 <eï>
luna .&. rodi se +.e+ï. čas6 dne
e a semionu stl'pniku +e&ida opt+
eï ž b an'tona mč.
d <a> v grêgura mč
vï b g mar'čeliê mč +v+**
b v d ub'enie zaharie oca iv'nva
g e priska mč v lk

11) Kao bilješka 8.
12) Ništa se ne vidi, ne zna se je li što bilo napisano.

ï d ž +od'+ênа mč. **post6**
e dz **rožastvo brc i odr'ênа z lk**
dz ž z êkimu i an'nê gor'gona orc
ž a ï šira is
b a,ï prota i ačin'ta v lk
<**dï**> v bï sotoriê pp
<**g** g> vï pilipa is
+d+ gï . **v+z'd+vig6 krža i čbriêna z**
bï e dï nikomadiê oktaba brc
a ž eï+ev'pimie+ dv i mč z lk
a žï lam+berta+ mč i bs v lk
z b dzï têodori dv
v zï isu navpiin+u+
žï g i ev'stat+iju+ ****
e d ia **matêê e+&+** ***
e ib mauriciê +i družini+
gï ž iv začetie ivanu kr's6
v a ig têklê dv z lk
b id pir'mina mč
aï v ie kipriêna mč i justini
zï g iž kuz'mi i domêna z lk //
<d idz>
<dz e iz>
<ž &>

Oktembr6 ima dni .&a. dn6 godin6 .ï.
noê .gï. luna .iz. rodi se .ž. čs6 no%i
eï a a remie bs is v lk
d b b kupriênu i justinê
vï v v lêodêgari bs is orc
b g g **fran'čis'ka is6 z lk6**
d d ve%eslava mč
ï e e tomi apl
ž ž mar'ka bs s+êr&a+ ivana orc
dzï a dz apoliê mč
ž b z dêonosiê i družini ego mč z lk
v ï
dï g aï
g d bï
e vï
bï ž gï kališ'ta pp i mč v +lk+
a a dï kirinu mč
b e,i gal'la is z lk
z v žï
g dz,i **luki evn&lsta z lk**
žï d zï
e e i

ž ia **.aï. tisuêe dv6 z lk**
gï a ib
v b iv
v ig
aï g id
zï d ie d'mitriê mč v lk
e iž post6
dz ž idz **simuna i judi aplju z lk**
a iz
eï b &
d v &a post6

Noebr6 ima dni .&. dn6 godin6 .dz. noś6 .eï. luna .&. rodi se .ž. čas6 noći.
g a **vsêm6 stim6 kuzmi i domêna z**
vï d b vsêm6 umrvš<i>m6 i žustu zl6[13]
b e v
ž g
ï a d
b e
dzï v ž
ž g dz sanam6 an&lm6 .g. mčk z lk
d z têodoru mčk v lk
dï e ï triponiê mč
g ž aï mar'tinu i vik'toru z lk
a bï mar'tina ppi /
<**bï** b> vï ivana zlatoust patriêrhi>
<**a** v gï brikciê bs is>
<g dï >/
z d eï ot'mara is z <lk>
+e+ <ž>ï
žï ž dzï oktaba martinu pla+tona+ **
e a zï elisav'ti +dv+
b i siê is
gï v ia **mavra mč +lk+**
v g ib **cecelie dv z lk**
d iv **klimantu pp z lk**
aï e ig **krsogonu mčk z <l>k**
zï ž id **katarini dv i mč z +lk+**
a ie
dz b +iž+ vitaliê i agri+kola+ mč +v+
v idz
eï g iz post6
d d & **an'drêju apl6 z l<k>**

13) "Zl6" vjerojatno umjesto "z lk".

Dektebr6 ima dni .&a. dn6 godin6 .e. no%6 .dz̈. ljuna .iz. rodi se .ž. čs6 noś<i>
e a
v ï ž b
b a v
ï b g bar'bari dv i juliên<i> +mč+ z
v d
dz ï g e pamet6 nikuli z lk
ž d ž am'broziê bs *[14] v lk
e dz začetie an'nê bc<u>
dï ž z
g a i (!)
b aï
bï v bï
a g vï lucie dvi i m<č>
d gï
z e dï
ž eï
žï a žï
e b dzï
v zï
gï g i post6
v d ia tomi apl6
e ib
aï ž i<v>
zï a ig post<6>
b id **ro+žastvo+ g+nvo+**
dz v ie stêpana .a. <mč>***
g iž **ivana apl i ev+s+ z lk**
eï d idz mladênac +z lk+
d e iz nastasie dvi +mč+
ž & **šabina +i nečipra+[15]**
*<a &a selvestra> **

3. Analiza sastava kalendara

Već na prvi pogled kalendar o kojem je ovdje riječ sadrži mnogo zanimljivih podataka. Ima mnogo elemenata po kojima je jedinstven, a po elementima koji su rijetki pokazuje prepoznatljivu bliskost s određnim izvorima. Ovdje ću, idući kronološki, uzeti u razmatranje samo te vlastitosti i rijetkosti.

4. 7.: <pren>esenie mar+tina+. Riječ je o Martinu Turškom. Ovaj nalov od hrvatskoglagoljskih kalendara dolazi samo ovdje. Ovaj je sanktorem i inače vrlo je rijedak. U velikoj enciklopediji o svecima Bibliotheca Sanctorum ovako čitamo: "4. srpnja slavio se naime u Toursu 'sv. M. ljetni', spomen njegova biskupskog posvećenja, posvete bazilike *Perpetuus* i prijenosa tijela u apsidu te bazilike" (sv. VIII, stupac 1276).

14 Ovdje kao da je bilo jedno slovo, ali čini se da ipak nije.
15 Ostalo nečitljivo; možda: nečipra.

5. 7.: +prok+opie is. Prokopije dolazi na ovaj dan samo ovdje, drugdje je 8. 7.

7. 7.: andrêê mč. Andrija mučenik na ovaj dan dolazi još samo u **PsPar**, a Andrija apostol dolazi u svim kalendarima, pa tako i u ovome, na 30. 11. Na 7. 7. dolazi još samo u **BrD 215** jedno slično ime: Andriêna biskupa mučenika.

8. 7.: kirina +i+s. Na ovaj dan samo ovdje, drugdje 30. 4. (u 4 kalendara), 4. 5. (u 1 kalendaru), 4. 6. (u većini kalendara) i 15. 10 (u veliku broju kalendara).

9. 7.: lovren6c<a> <mč>. Tako još u **2PsPar** (lovrênca). Drugdje 10. 8. (lovrênca, lovrenca, lovrinca).

11. 7.: benedik't+a+. Drugdje je Benedikt 21. 3., a u jednom kalendaru 23. 3. (be-, bê-, benê-).

14. 7.: .h. mčk6 ocem6 sana<m6>. Još samo u **PsPar**. Sličan sanktorem nalazi se još samo u dva kalendara (na 8. 11.), u **BrVat**$_5$ (sanam6 an&lv6 i 600 krun'nih6 mč) i **MHrv** (sanam6 an&lv6 i četirih6 mč krun'nih6).

19. 7.: ašena is *******. Ovaj svetac još samo u **PsPar**, a slično ime dolazi još smo u **MNovlj** (arsêniê).

28. 7.: +davi+<da> +i dr+užini ego v lk. Ako čitanje točno, ovo je još jedna vlastitost ovoga kalendara (v. bilješku xx).

30. 7.: ab<dona> i družini ego v lk. "i družini ego" samo ovdje. Svi drugi kalendari uz "abdona" imaju "i sinena" (senena i sl.), što odgovara tomu sanktoremu u Bibliotheca Sanctorum(I, 50-57: Abdon i Sennen). Abdon, vjerojatno neki drugi, pojavljuje se u Bibliotheca Sanctorum u još jednoj skupini: Eugenia, Filippo, Claudia, Sergio, *Abdon*, Proto i Giacinto (25. prosinca). Iz svega rečenoga sanktorem našega kalendara nije protumačiv. Tumačenje treba još tražiti.

16. 8.: or+cita+ i+s+. Tako još samo **PsPar**.

21. 8.: prêstrata <*******>. To ime samo ovdje. Slično ime, također samo u jednome kalendaru, nalazi se u **PsPar** (prostata).

25. 8.: +asela+ is z +lk+. Tako još samo u **BrLab**. U 15 kalendara Asel je 26. 8., u jednome 30. 8. i u 3 kalendara 14. 12. te u jednome prenesenie asela, također 14. 12.

27. 8.: +eremit+a bs v lk. Tako još samo u **MBerl** (erêmita). U drugim je kalendarima taj sanktorem na 28. 8., kao i u Bibliotheca Sanctorum (V, 52-55: Ermete). Riječ je o rimskom mučeniku, malo poznatom izvan Rima.

28. 8.: daniela prka avgustina +bs is+. Tako još samo u **CPar** (Augustina bez Daniela ima u više njih). Daniel dolazi još u 20, ali na 31. 8.

1. 9.: semionu stl'pniku +e&ida opt+. "Semion" na ovaj dan samo ovdje; simuna.

3. 9.: grêgura mč. Tako još samo u **PsPar** (grêgora). Na 12. 3. je drugi Grgur.

7. 9.: +odr'+êna mč. post6. Tako još samo u **PsPar** i **BrDrag**, ali na 8.9.

9. 9.: êkimu i an'nê gor'gona orc. " êkimu" samo ovdje.

10. 9.: šira is. To samo još u **PsPar** te (?) u **MNovlj** (šire) i **BrLab** (širiê), ali na dan 12. 9.

12. 9.: sotoriê pp. Na ovaj dan samo ovdje. U više kalendara je taj sanktorem na 22. 4. (u nekima pisano "soteriê", "sitoriê", "sutoriê", "sotera"), a u 36 dolazi na 21. 4.

13. 9.: pilipa is. Sanktorem na ovaj dan i s oznakom is dolazi još u ovim kalendarima: **BrDrag MOxf 349 MNovlj BrLab** te u **PsPar** (pilêpa); pod oznakom bis is 11. 4. u **BrD 215** (filip) i 18. 12. (pilip) u **BrDrag** i **BrLab**; pod oznakom mč (30. 1.) u **BrD 215** te pod oznakom ap (1. 5.) u 19 kalendara kao pilip i u **MOxf 349** kao filip.

19. 9.: isu nav+piinu+. Sanktorem rijedak: **PsPar** (isa naviniin6), **BrLab** (isa nav&ina),

MNovlj (nav&ina).

23. 9.: začetie ivanu kr's6. Dolazi samo ovdje.

25. 9.: pir'mina mč. Dolazi još samo u **PsPar**.

2. 10.: kupriênu i justinê. Isto, uz malo razliku u pisanju imena, bilo 26. 9. To može biti znak da je ovaj kalendar rađen prema različitim izvorima.

5. 10.: ve%eslava mč. Ovaj sanktorem na ovaj dan još samo u **PsPar**. U mnogima je 28. 9.

6. 10.: tomi apl. Na ovaj dan još samo u **PsPar BrMos** te **MHrv** (prenesenie); taj je sanktorem u većini kalendara na dan 21. 12.

8. 10.: apoliê mč. Još samo u **PsPar** (). Drugdje na 7. 10. (apuliê, apulêê, apulie).

1. 11.: vsêm6 stim6 kuzmi i dom#na z. Dodatak "kuzmi i domêna" samo ovdje.

8. 11.: sanam6 an&lm6 4 mčk z lk. Tako još samo u **BrVat$_5$** i **MHrv**.

11. 11.: mar'tinu i viktoru z lk. "i viktoru" samo ovdje. Inače viktor postoji i na druge dane.

18. 11.: oktaba martinu pl+atona+ <**>. "oktaba martinu" samo ovdje, a "pl+atona+" na ovaj dan još samo u **PsPar** ima i drugdje, ali na drugi datum.

20. 11.: siê is. Tako još samo u **PsPar**.

27. 11.: vitaliê i agri+kola+ mč +z+. "i agri+kola+" na ovaj dan samo ovdje; drugdje "vitali# i agrikola" na dan 4. 11.

4. 12.: bar'bari dv i juliên<i> +mč+ z. "i juliên<i>" samo ovdje.

6. 12.: pamet6 nikuli z l+k+. "pamet6" samo ovdje.

***

4. Zaključne napomene

Na kraju se pokazalo da je fragment koji se ovdje izdaje i obrađuje po mnogočemu zanimljiv i značajan. Najveća pozornost u ovom radu usmjerena je na to da se tekst točno pročita (tekst je većim dijelom jako nečitljiv) i koliko je moguće rekonstruira. Također je iscrpno obrađen njegov liturgijski sadržaj. Ostalo je, dakako, i neriješenih pitanja na koja će trebati nastaviti tražiti odgovor.

Nadam se također da će ovaj rad barem u nekoj mjeri dati novi smjer istraživanju ove teme i nadasve potaknuti i ubrzati cjelovitu obradu hrvatskoglagoljskoga kalendara.

Literatura

Bašić, P. 2004. Franjevački sveci XIII.-XV. stoljeća u hrvatskoglagoljskim kalendarima. *Glagoljica i hrvatski glagolizam. Zbornik radova međunarodnog znanstvenog skupa.* ., Zagreb.

Bibliotheca Sanctorum, sv. I-XII + Indici, Roma 1961-1970.

Gregov, Lj. 1952. Kalendar prvog tiskanog glagoljskog misala. Izvadak iz doktorske disertacije *Prvi tiskani glagoljski misal*. Zagreb.

Hrboka, R. 1953-56. Il Calendario del Codice Vaticano Illir. 5, 6. *Analecta Tertii Ordinis Regularis Sancti Francisci 24, vol. 6*: 889-924. 1122-38.

Kukalj, D. 1936. Glagoljski misal Tome arhiđakona senjskoga. *Croatia Sacra 6*: 112-173.

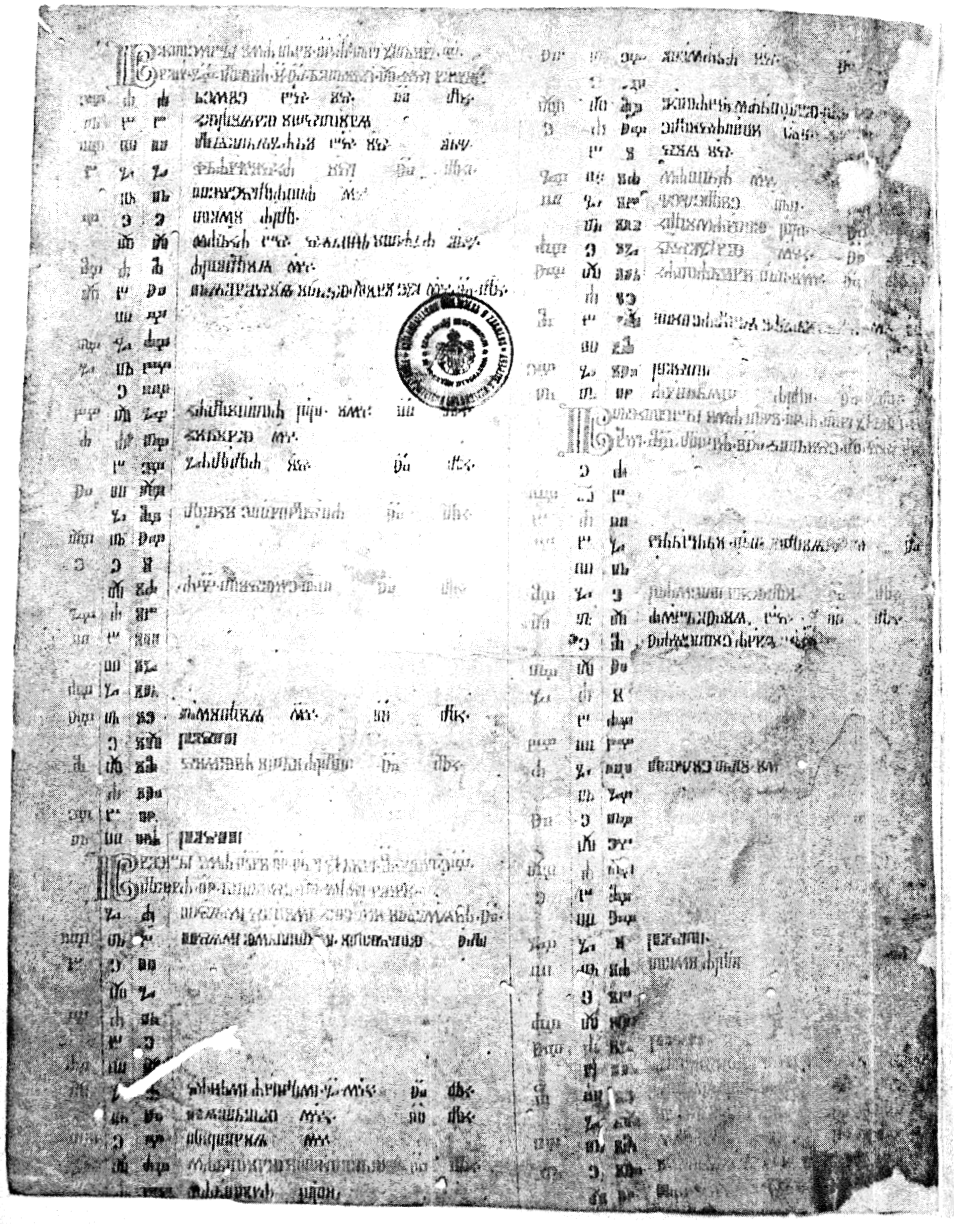
Pantelić, M. 1957. Kronološki elementi u Ročkom misalu. *Slovo 6-8*: 263-277.

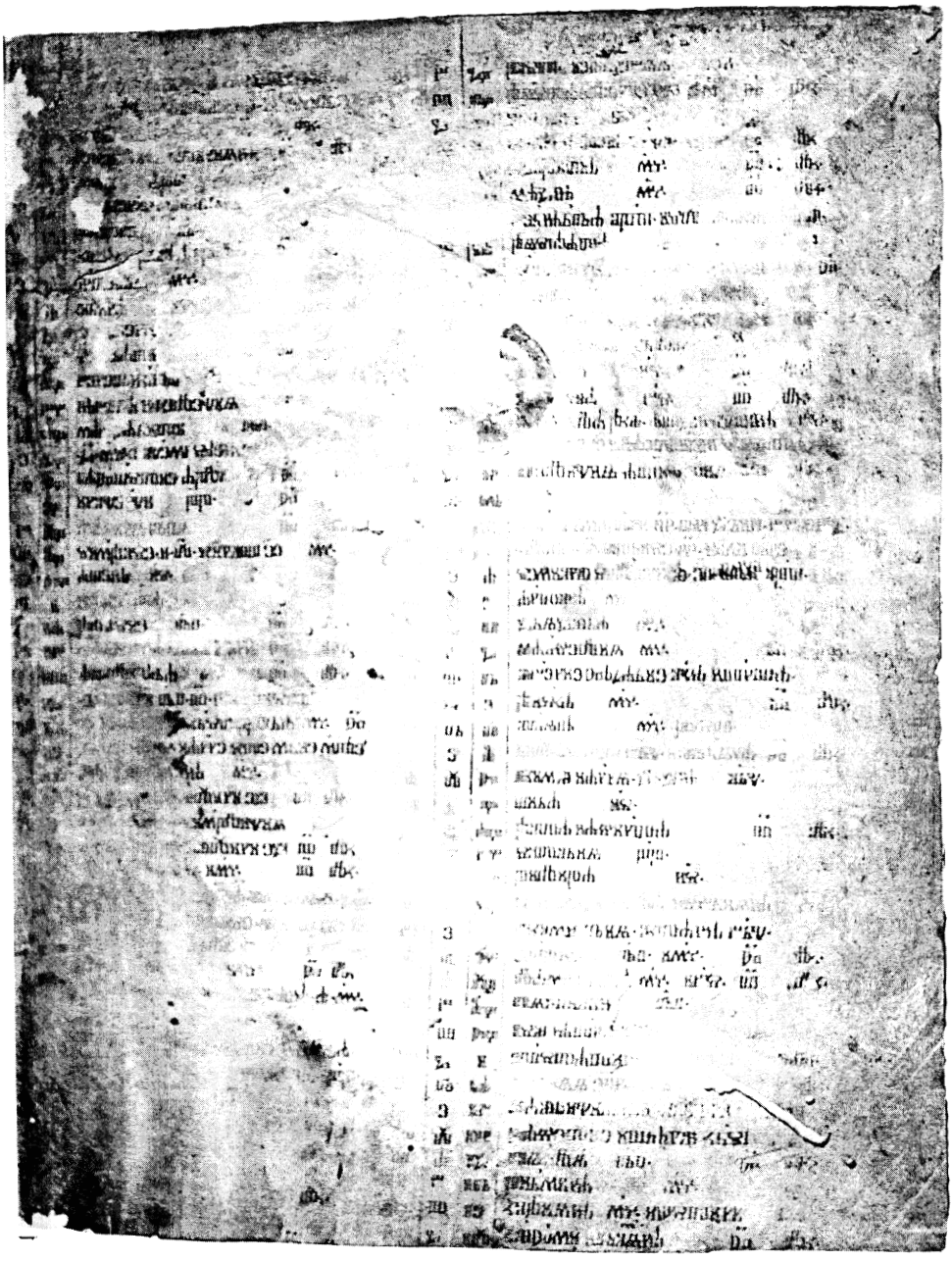
Pantelić, M. 1976. Pashalne tabele i datiranje glagoljskih kodeksa. *Slovo 25-26*: 273-293.

Pantelić, M. 1979. Kalendar II. novljanskog brevijara iz 1495. god. *Slovo 29*: 31-82.

Pantelić, M. 1998. Kulturnopovijesni sastav glagoljskih sanktorala i kalendara od 13. do 15. stoljeća. *Senjski glagoljaški krug 1248.-1508. Zbornik. . Zagreb*, 139-153.

Štefanić, Vj. 1951. Jedna hrvatskoglagoljska inkunabula iz godine 1491. Prilog izučavanju glagoljaškog kalendara. *Rad JAZU 285*: 53-93 + 12 slika.

HISTORIJSKI ZBORNIK

GODINA LVI-LVII
ZAGREB 2003.-2004.

UDK 93/99
ISSN 0351-2193
Historijski zbornik, god. LVI-LVII, str.1-259, Zagreb 2003.-2004.

Izdavač
Društvo za hrvatsku povjesnicu

Redakcijski odbor
Mirjana Gross
Ivan Kampuš
Franko Mirošević
Ivica Prlender
Tomislav Raukar
Petar Strčić

Glavni i odgovorni urednik
Ivica Prlender

Članci i rasprave iz časopisa Historijski zbornik su referirani u publikacijama:
ABC Clio
Historical Abstracts
America: History and Life

Adresa uredništva
Društvo za hrvatsku povjesnicu, Odsjek za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, 10000 Zagreb, I. Lučića 3, Hrvatska

Časopis izlazi jednom godišnje

Izdanje časopisa sufinancira Ministarstvo znanosti Republike Hrvatske

Tisak:
Horetzky